herpy

GEKKOER

Carphodactylus laevis

Carphodactylus laevis er en slank, nattaktiv gekko fra regnskogene i det nordøstlige Queensland. Den har lange, tynne bein, klør på tærne, en kam langs ryggen og en gulrotformet hale og er bygget helt annerledes enn de fleste gekkoer. Oppdrettede dyr er hardføre og formerer seg villig, men arten er fortsatt sjelden i fangenskap.

Familie: Carphodactylidae Engelsk: Chameleon gecko Publisert 16. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**11-13 cm** snute-kloakk-lengde
Levealder	**10-15 år**
Aktiv	**Om natten**
Levevis	**Trelevende og bakkelevende**
Biotop	**Regnskog og fjellskog**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**50 × 35 × 70 cm** L × B × H for 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**22-28 °C**
Temperatur, natt	**16-22 °C**
Luftfuktighet	**75-100 %**
UVB	**Ikke nødvendig**
Kosthold	**Insekter**
Holdes	**Alene eller parvis**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kjønnsmoden	**24-36 mnd.**
Kullstørrelse	**2 egg**
Kull per år	**4-6**
Inkubasjon	**90-133 dager** ved 21-27 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste III**
EU-vedlegg	**Vedlegg C**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Carphodactylus laevis er en slank, sideveis sammentrykt gekko med lange, spinkle lemmer og smale tær med tydelige klør. Tærne mangler de brede hafteskjellene som de fleste gekkoer klatrer med. Langs ryggen fra nakken til halen løper en tynn kam. Kroppen er lysebrun med mørke og lyse flekker, og en bred svart flekk foran øyet får de store svarte øynene til å se enda større ut. Øyelokkene kan ikke beveges.

Arten blir opptil omtrent 13 cm fra snute til kloakk, og halen er 8-10 cm, altså kortere enn kroppen. Halen er gulrotformet: bred ved roten og raskt tilspisset. Den opprinnelige halen er fløyelssvart med fire-fem smale hvite bånd og ender i en liten knott som nesten ikke kan ses. Halen kastes lett og bare ved roten, og ville dyr har oftest en gjenvokst, brunflekket hale. En gjenvokst hale kan gi fra seg en pipende lyd når den vrir seg etter å ha blitt kastet.

Hannene ser alltid tynne ut, og det er helt normalt så lenge ryggsøylen og bekkenet ikke stikker frem. Bare drektige hunner virker kraftigere. Levetiden er ikke dokumentert; 10-15 år er lånt fra *Saltuarius cornutus*.

Arten ble beskrevet i 1897 av Albert Günther og er eneste art i slekten *Carphodactylus*, som igjen er typeslekt for familien Carphodactylidae. Slektsnavnet betyr omtrent "kvist-finger" og peker på de spinkle tærne. Artsnavnet *laevis* er latin og betyr "glatt". Nærmeste slektninger er bladhalegekkoene i slektene *Saltuarius* og *Phyllurus*, som den ligner i levesett. Ville dyr er sky og nervøse, mens oppdrettede dyr er rolige og tilpasser seg fangenskap uten problemer.

Utbredelse og leveområde

Carphodactylus laevis finnes bare i regnskogene i det nordøstlige Queensland i Australia, fra Tully i sør til Cooktown i nord. Typelokaliteten er Bartle Frere-fjellene.

De fleste funnene er fra regnskogen i høylandet, men arten finnes også lavere ned, for eksempel ved Mossman Gorge i Daintree-området. Kartet bygger på registrerte funn.

> **Naturlig utbredelse:** Australia.

LEVEOMRÅDE

Carphodactylus laevis lever i kjølig regnskog i omtrent 400-1.400 meters høyde og bruker også forstyrret skog. Om natten sitter den med hodet nedover på tynne stammer av unge trær, vanligvis under en meter over bakken, og venter i timevis på byttedyr som kommer forbi på bakken. Større stammer og veltede trær brukes også. Om dagen gjemmer den seg i løvet på skogbunnen, i hule grener, i råtne stammer eller mellom epifytter.

Regnskogen i området er fuktig mesteparten av året, og høylandet er kjøligere enn lavlandet. Arten er vanlig, men så skjult at den sjelden sees.

Stell

TERRARIET

Carphodactylus laevis trenger et høyt terrarium som gir dyrene plass til å gå av veien for hverandre. Et par kan holdes i minst 50 × 35 × 70 cm (lengde × bredde × høyde), og mer er bedre hvis det er flere dyr. Kan man stelle *Saltuarius cornutus* eller *Hypsilurus boydii*, kan man også stelle denne arten.

Bunnen må kunne holde på fuktighet: kokosmuld, fin sand eller en blanding, gjerne dekket av et lag løv. Fin sand gir ikke forstoppelse. Legg skjul på bakken, for eksempel barkstykker, hule grener eller omvendte underskåler med en inngang skåret i siden; arten bruker skjul på bakken mer enn bladhalegekkoene. Sett barkstykker loddrett opp langs bakveggen og sett grener på 2-5 cm i diameter loddrett eller på skrå, slik at dyrene også kan bruke høyden.

En lav boks, for eksempel 25 × 25 × 7 cm, med konstant fuktig substrat, delvis dekket av et skjul, gir både et fuktig hvilested og et sted å legge egg. Levende planter hjelper til med å holde luftfuktigheten oppe. God ventilasjon er avgjørende: hull med nett nederst og øverst i terrariet, slik at luften hele tiden skiftes. Ellers gir den høye fuktigheten bakterier og sopp.

TEMPERATUR

Carphodactylus laevis har lave krav til varme. Om dagen skal terrariet ligge på 22-28 °C, og om natten faller temperaturen 5-6 grader, til omtrent 16-22 °C. Det er ikke behov for et varmt punkt, og dyrene søker ikke mot en svak pære. Om vinteren tåles nattemperaturer helt ned til 8-10 °C.

Voksne dyr tåler kortvarig omtrent 30 °C så lenge luftfuktigheten er høy og varmen ikke varer i flere dager på rad. Unger kan dø etter få dagers hete. Hold terrariet unna direkte sol, sprøyt på varme dager, og mål med et digitalt termometer.

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten er avgjørende for *Carphodactylus laevis* og skal hele tiden ligge på 75-100 %. Sprøyt terrariet grundig med lunkent vann daglig eller minst 2-5 ganger i uken, oftere i varmt og tørt vær. Et automatisk tåkeanlegg som kjører i korte intervaller, er ideelt. Vann eggleggingsboksen 2-3 ganger i uken i varmt vær og én gang i uken resten av året, slik at den alltid er fuktig. Bunnen i resten av terrariet må ikke være konstant våt.

For lav luftfuktighet viser seg som problemer med hudskifte, særlig rundt tærne og hodet. Ha alltid en liten skål med friskt vann fremme.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

LYS OG UVB

Carphodactylus laevis er nattaktiv og lever skjult om dagen, så UVB er ikke nødvendig. Dagslys fra et vindu i nærheten er nok; ellers et svakt LED-lys eller lysstoffrør. La dagslengden følge årstiden: omtrent 14 timer lys om sommeren og 10 timer om vinteren. Hold terrariet mørkt om natten, og sett det ikke i direkte sol. Aktiviteten begynner få minutter etter at lyset slukkes.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Carphodactylus laevis er ikke kresen når den først har vent seg til fangenskap. Sirisser kan være nesten hele kosten, gjerne supplert med kakerlakker. Fôr 2-3 ganger i uken. Arten er ikke grådig: hannene spiser sjelden mer enn 2-3 sirisser av gangen, mens dyr med god appetitt om sommeren kan ta 3-5 store insekter annenhver til hver tredje dag. Insektene må høyst være så store som dyrets hode.

Pudre fôret med kalk og vitaminer én gang i uken i yngelsesongen og hver andre til sjette uke resten av året. Hunnene blir fyldige når de er drektige, mens hannene alltid ser slanke ut. Fjern insekter som ikke er spist, neste morgen.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Carphodactylus laevis er stille og skjult om dagen og blir aktiv få minutter etter mørkets frembrudd. Den setter seg så på en gren eller et stykke bark og blir ofte sittende i timevis. Forstyrres den, fryser den eller løper raskt i skjul. Unger og oppdrettede dyr kan stille seg høyt på beina og vifte med halen som trusselatferd. Håndtering må holdes på et minimum, og ta aldri tak i halen.

Vilt fangede dyr er svært nervøse, særlig hannene, og kan bruke lang tid på å begynne å spise; de må stå enkeltvis og uforstyrret i begynnelsen. Tilvente og oppdrettede dyr kan gå sammen hele året: hannene er lettere bygget enn hunnene, men de lever fredelig sammen ved å holde seg unna hverandre.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hannene av *Carphodactylus laevis* har tydelige hemipenisbuler under halerota og er lettere bygget enn hunnene. Kjønnene kan ses fra 12-14 måneders alder. Hannene blir kjønnsmodne etter minst to år og hunnene trolig etter minst tre år, så avlen begynner først når dyrene er helt utvokste.

PARRING

Paringen er ikke observert, men den skjer tidlig om våren: i Australia omtrent september-oktober, med de første eggene i september-november. På den nordlige halvkule forskyves sesongen et halvt år når dyrene følger den lokale dagslengden. Tilvente dyr er lette å få til å formere seg og er overraskende produktive. En egentlig vinterhvile er ikke nødvendig, men en kjøligere vinter med kortere dager er naturlig.

Drektige hunner er lette å kjenne igjen: eggene sees som kremfargede flekker høyt oppe i flankene fra omtrent midtveis i utviklingen.

EGGLEGGING OG KULL

Hunnen legger alltid to egg per kull i fuktig substrat, 1-6 cm under overflaten. Eggene måler omtrent 25 × 14 mm og veier omtrent 2,8 g. En velnært hunn kan legge 4-6 kull i året uten merkbart tap av kondisjon. Eggene er svært utsatt for uttørking og må alltid holdes fuktige.

Sett en lav eggleggingsboks med konstant fuktig substrat, for eksempel halvt sand og halvt kokosmuld, i terrariet, delvis dekket av et skjul. Gi hunnen ekstra kalk og insekter i sesongen.

INKUBASJON

Ta eggene av *Carphodactylus laevis* ut av eggleggingsboksen, og legg dem i en liten lukket boks med fuktig sphagnum der det meste av vannet er presset ut. Lag to små fordypninger i overflaten til eggene. Inkuber ved forholdsvis lave temperaturer, omtrent 24 °C (21-27 °C). Ved 24-26 °C klekkes eggene etter 90-120 dager, ved litt lavere temperatur opptil 133 dager. La lokket sitte på under hele inkubasjonen, slik at fuktigheten holdes. Temperaturens betydning for kjønnet er ikke undersøkt.

OPPDRETT AV UNGER

Ungene måler 41-50 mm fra snute til kloakk og veier 1,7-3,1 g når de klekkes. De skifter hud få timer etter klekkingen. Hold dem hver for seg eller to og to i små, høye bokser, for eksempel 20 cm i diameter og 25 cm høye, med fin sand, litt bark å gjemme seg under og konstant høy luftfuktighet; ungene vokser raskest når de holdes enkeltvis. Etter omtrent en uke begynner de å spise sirisser på 3-4 mm.

Fôr to ganger i uken med 2-3 små sirisser per unge, pudret med kalk og vitaminer 1-2 ganger i uken. Ungene er ikke grådige og vokser forholdsvis langsomt. Etter 6-8 måneder flyttes de til større terrarier. Unngå varme over 28 °C, for unger tåler hete dårligere enn voksne.

Helse og vanlige feil

Det er ikke beskrevet spesielle sykdommer hos *Carphodactylus laevis*. De viktigste risikoene er:

- For lav luftfuktighet, som gir problemer med hudskifte, der hudrester sitter fast på tær og hode. Sprøyt oftere.
- Hete. Voksne tåler kortvarig omtrent 30 °C, men unger kan dø etter få dager. Hold terrariet kjølig og i skygge.
- En konstant våt bunn og stillestående luft, som gir bakterier, sopp og hudproblemer. Sørg for god ventilasjon.
- Uttørkede egg. Hold eggleggingssubstrat og inkubasjonsbokser fuktige.
- Stress hos nyinnkjøpte og viltfangede dyr, som kan slutte å spise i lang tid. Gi ro og skjul.

Hannene ser naturlig slanke ut, så vurder dyret etter om ryggsøylen og bekkenet stikker frem. Søk veterinær med erfaring på krypdyr hvis dyret går ned i vekt, ikke spiser eller virker slapt.

Les mer: Kjøp av dyr: oppdrett, viltfangst og transport

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.